Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

АДРЕС: Йошкар-Ола, Маяковский урем, 45, „Ямде лий" редакций.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ОБОРОНА КОМИТЕТ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ И. В. СТАЛИНЫН РАДИО ДЕНЕ ВЫСТУПЛЕНИЙЖЕ

3 июль 1941 ий

Йолташ-шамыч! Гражданшамыч! Иза-шольо ден ака-шӱжар-шамыч! Мемнан армий ден флотын боецышт!

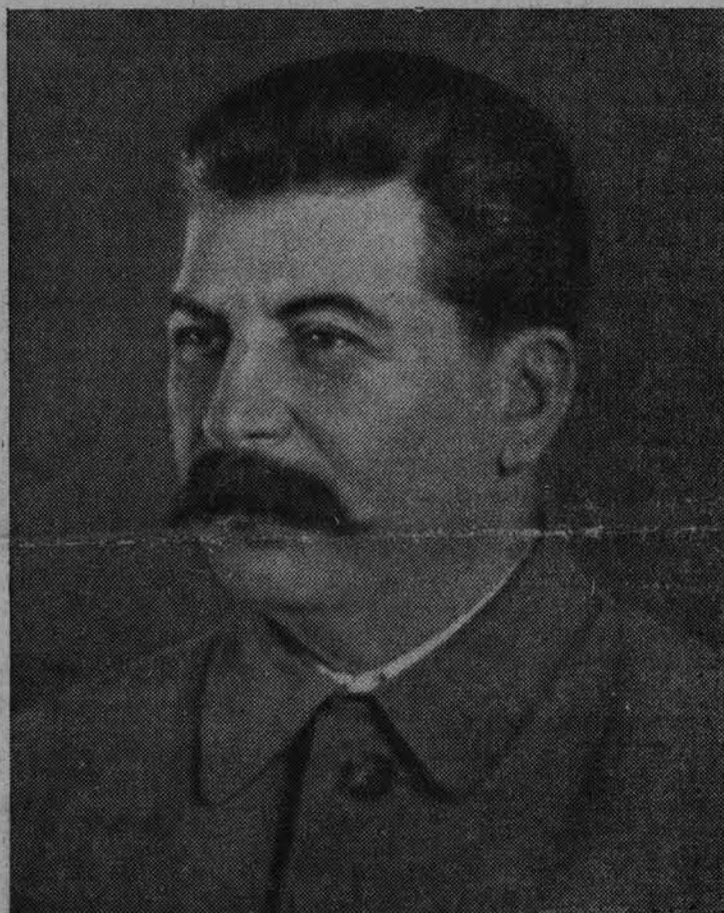
Тендан дек мый обращатлалтам, йолташем-шамыч!

Гитлеровский Германийын мемнан Родина ӱмбак 22 июньышто тӱҥалме вероломный военный нападенийже каен шога. Йошкар Армийын героический сопротивленийжым ончыде, тушманын эн сай дивизийже-шамычын да тудын авиацийжын эн сай частьше-шамычын уже кырен шалаталтмыштым да кредалме верлаште шканыштышт шӱгарым мумыштым ончыде, тушман, фронтыш у вийым колтылын, ончыко пурен шога. Гитлеровский войска шамычлан Литвам, Латвийын ятыр ужашыжым, Белоруссийын западный ужашыжым, Западный Украинын ужашыжым руалтен налаш логалын. Мурманскым, Оршам, Могилевым, Смоленскым, Киевым, Одессым, Севастопольым бомбардироватлен, фашистский авиаций шке бомбардировщикше-шамычын действоватлымаш районыштым шара. Мемнан Родина ӱмбалне серьезный лӱдыкшӧ шога.

Кузе тиде лийын кертын: мемнан чапле Йошкар Армий ятыр мемнан ола ден район-шамычым фашистский войска-шамычлан сдатлен? Неужели немецко-фашистский войска-шамыч чынже денак сеҥаш лийдыме войска улыт, кузе тидын нерген фашистский моктанше пропагандист-шамыч нойыде трубитлат?

Конечно, уке! Историй, сеҥаш лийдыме армий-шамыч уке улыт да лийын огытыл, манын ончыкта. Наполеонын армийжым сеҥаш лийдымылан шотленыт, но тудым русский, английский, немецкий войска-шамыч поче-поче кырен шалатеныт. Вильгельмын немецкий армийжым первый империалистический война жапыште тоже сеҥаш лийдыме армийлан шотленыт, но тудо русский ден англо-французский войска-шамыч деч ала мыняр гана пораженийым чытен да пытартышлан англо-французский войска-шамыч дене кырен шалаталтын. Гитлерын кызытсе немецко-фашистский армийже нергенат лач тидымак каласаш кӱлеш. Тиде армий Европысо континентыште серьезный сопротивленийым эше вашлийын огыл ыле. Мемнан территорийыште гына тудо серьезный сопротивленийым вашлийын. Тиде сопротивленийын результатыштыже немецко-фашистский армийын эн сай дивизийже-шамычым мемнан Йошкар Армий кырен шалатен гын, то тиде теве мом ончыкта: Гитлеровский фашистский армиям тугак кырен шалатыме лийын кертеш да кырен шалатыме лиеш, кузе Наполеон ден Вильгельмын армийышт кырен шалаталтыныт.

Туге гынат, мемнан территорийын ужашыжым немецко-фашистский войска-шамычын руалтен налмышт шотышто манаш гын, то тиде утларакшым тидын дене умылтаралтеш: СССР ваштареш фашистский Германийын войнаже немецкий войска-шамычлан пайдале улшо да советский войска-шамычлан пайдале улдымо условийыште тӱҥалын. Паша тыште: войнам ыштен шогышо элын — Германийын войскаже-шамыч уже пӱтынек мобилизоватлыме ылыч, да Германийын СССР ваштареш лукмо да СССР-н границыже-шамыч дек кондымо 170 дивизийже выступленийлан сигналым гына вучен, тичмаш ямдылык состоянийыште лийыныт, а советский войска-шамычлан эше мобилизоватлалташ да граница-шамыч дек лишемашышт кӱлеш ыле. Тыште тудо обстоятельстват шагал огыл значенийым иметлен: фашистский Германия тудым пӱтынь тӱнян нападатлыше стороналан признатлымыжым шотлыде, 1939 ийыште тудын ден СССР коклаште ыштыме нападатлаш огыл нерген пактым кенета да вероломно нарушатлен. Пале, мирым йӧратыше мемнан эл пактым нарушатлыме инициативым шке ӱмбакыже налаш желатлыде, вероломство корныш шогал кертын огыл.

Йодын кертыт: кузе тиде лийын кертын, Советский Правительство Гитлер да Риббентроп гай вероломный еҥ да изверг-шамыч дене нападатлаш огыл нерген пактым заключитлаш келшен? Тыште Советский Правительство могырым йоҥылышым допускатлыме огыл мо? Конечно, уке! Нападатлаш огыл нерген пакт кок государство коклаште ыштыме мир нерген пакт улеш. 1939 ийыште Германия мланна лач тыгай пактым предложитлен. Советский Правительство тыгай предложений деч отказатлен кертын мо? Пошкудо державым вуйлатымаште даже Гитлер ден Риббентроп гай изверг да людоед-шамыч шогат гынат, мирым йӧратыше ик государстват тыгай держава дене мирный соглашенийым ыштымаш деч отказатлен ок керт манын, мый шонем. Да тиде, конечно, ик непременный условий годым — мирым йӧратыше государствын территориальный тичмашлыкшым, независимостьшым да честьшым мирный соглашенийым ни вигак, ни косвенно тӱкыдымыж годым. Пале, Германия ден СССР коклаште нападатлаш огыл нерген пакт лач тыгай пакт лийын шога.

Нападатлаш огыл нерген Германия дене пактым ыштен, ме мом модын налын улына? Ме идалыкат пелӧ годым мемнан эллан мирым да пакт улмо ӱмбачат фашистский Германийын мемнан эл ӱмбак нападатлаш тоштмыжо годым отпорым пуашлан шкенан вийым ямдылаш йӧным обеспечитлен улына. Тиде мыланна определенный модын налмаш да фашистский Германийлан модын колтымаш.

Пактым вероломно кӱрлын да СССР ӱмбак нападенийым ыштен, фашистский Германия мом модын налын да мом модын колтен? Тудо тидын дене кӱчык жапыште шке войскаже-шамычлан икмыняр модын налмаш положенийым шуын кертын, но тудо шкенжын вӱран агрессор улмыжым пӱтынь тӱнян шинча ончылныжо разоблачитлен, политически модын колтен. Сомнений лийын ок керт: Германийын тиде кӱчык жаплан лийше военный шотышто модын налмашыже эпизод гына лийын шога, а СССР-лан пеш кугу политический модын налмаш серьезный да кужу жаплан лийше фактор лийын шога, кудын основешыже фашистский Германия ваштареш войнаште Йошкар Армийын решительный военный успехше-шамыч лийшаш улыт.

Теве молан пӱтынь мемнан доблестный Армий, пӱтынь мемнан доблестный Военно-Морской Флот, чыла мемнан летчик-сокол-шамыч, мемнан элысе чыла калык-шамыч, Европысо, Америкысе да Азийысе чыла эн сай еҥ-шамыч, пытартышлан, Германийысе чыла эн сай еҥ-шамыч — германский фашист-шамычын вероломный действийыштым каргат да Советский правительство дек сочувственно относитлалтыт, Советский правительствын поведенийжым одобрятлат да ужын шогат: мемнан пашана чын, тушман кырен шалатыме лиеш, ме сеҥышаш улына.

Мемнам войнам шупшын пуртымылан лийын мемнан эл шкенжын эн осал да коварный тушманже — германский фашизм ваштареш колаш-илаш кредалаш пижын. Танк-шамыч да авиаций дене чот вооружатлалтше тушман ваштареш мемнан войска-шамыч героически кредалыт. Йошкар Армий ден Йошкар Флот, шуко нелылыкым сеҥен, кажне йол тошкалтыш Советский мланде верч самоотверженно кредалыт. Йошкар Армийын тӱжем дене танк да самолет-шамыч дене вооружатлалтше главный вийже бойыш пура. Йошкар Армийысе воин-шамычын храбростьышт — нигунамсе деч гоч кугу. Тушманлан мемнан отпор пеҥгыдемеш да кушкеш. Родиным аралашлан Йошкар Армий дене пырля пӱтынь советский калык нӧлталтеш.

Мемнан Родина ӱмбалне шогышо лӱдыкшым пытарышашлан мо требоватлалтеш да тушманым разгромитлышашлан могай мерым ыштыш кӱлеш?

Эн ончычак тиде кӱлеш: мемнан еҥ-шамыч, советский еҥ-шамыч мемнан эллан лӱдыкшым ыштен шогышо шучкылыкын пӱтынь келгытшым умылышт да благодуший деч, беспечность деч, война деч ончычсо жапыште тичмашын умылышашан, но кызыт положенийым войнан тӱҥ гычак вашталтымыже годым эҥгекым конден кертеш мирный строительство настроений деч отрешитлалтышт. Тушман пеш осал да чаманыдыме. Тудо мемнан пӱжвӱдна дене мушкылтшо мемнан мландым руалтен налаш, мемнан трудитлен ыштыме киндынам да нефтьнам руалтен налаш шкаланже целым шында. Тудо помещик-шамычын властьыштым восстановитлаш, царизмым восстановитлаш, руш, украинец, белорусс, литовец, латыш, эстонец, узбек, татар, молдаван, грузин, армян, азербайджанец-шамычын да Советский Союзысо моло эрыкан калык-шамычынат, национальный культурыштым да национальный государственностьыштым пытараш, нуным немецыш савы-

(Мучашыже 2-шо стр.)

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ОБОРОНА КОМИТЕТ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ И. В. СТАЛИНЫН РАДИО ДЕНЕ ВЫСТУПЛЕНИЙЖЕ

3 июль 1941 ий

МУЧАШ

раш, нуным немецкий князь ден барон-шамычын кулыш-кышт савыраш шкаланже цельым шында. Тыге, советский государствын илымашыже ден колымашыже нерген, СССР-ысе калык-шамычын илымашышт ден колымашышт нерген, Советский Союзысо калык-шамычын эрыкан лийшашышт, але порабощенийыш логалшашышт нерген паша шога. Советский ен-шамыч шкенынштым мобилизоватлышт да пӱтынь шке пашаштым тушманлан ниногай чаманымашым шинчыдыме у, военный шот дене перестроитлышт манын нунын тидым умылен шогымышт да беззаботный ляяш чарнымашышт кӱлеш.

Умбакыже теве мо кӱлеш: нюслышо ден трус-шамычлан, паникер ден дезертир-шамычлан мемнан радамыште вер ынже лий, мемнан ен-шамыч кучедалмаште лӱдмашым ынышт шинче да фашистский поработитель-шамыч вашта-реш мемнан отечественный освободительный войнашке самоотверженно кайышт. Мемнан Государствым создатлыше великий Ленин тыге ойлен: советский ен-шамычын основной качествышт храбрость, отвага, кучедалмаште лӱдмашым шинчыдымаш, мемнан Родинын тушманже-шамыч ваштареш калык ден пырля кредалаш ямдылык лийшаш улыт. Теве мо кӱлеш: большевикын тиде пеш сай качествыже Йошкар Армийысе, мемнан Йошкар Флотысо миллион да миллион-шамычын да Советский Союзысо чыла калык-шамычын достоянийышт лийже.

Чылажымат фронтын интересшылан да тушманым разгромитлымашым организоватлымаш задачылан подчинитлен, пӱтынь мемнан пашам кызытак военный ладлан келыштарен перестроитлышаш улына. Чыла шемер-шамычлан эрыкан труд ден благосостоянийым обеспечитлыше мемнан Родинылан шкенжын орышыла шыдешкымаштыже да ненавидитлымаштыже германский фашизм укротитлаш лийдыме улеш. Тидым Советский Союзысо калык-шамыч ынде ужын шогат. Советский Союзысо калык-шамыч шке праваштым, шке мландыштым аралашлан тушман ваштареш нӧлталтшаш улыт.

Йошкар Армий, Йошкар Флот да Советский Союзысо чыла граждан-шамыч кажне йол тошкалтыш советский мландым аралышаш, мемнан ола ден село-шамыч верч пытартыш вӱр тӱчалтыш марте кредалшаш, мемнан калыклан келшыше лӱддымылыкым, инициатива ден усталыкым ончыктышаш улыт.

Ме Йошкар Армийлан чыла могырымат полышым организоватлышаш, тудын радамжым виян ешарымашым обеспечитлышаш, тудым чыла кӱлеш денат снабжатлымашым обеспечитлышаш, войска ден военный груз-шамычым шуппышктышо транспорт-шамычын писын коштмашыштым, сусыргышо-шамычлан кумда полышым организоватлышаш улына.

Ме Йошкар Армийын тылжым пенгыдемдышаш, шкенан пӱтынь пашанам тиде пашан интересшылан подчинитлышаш, чыла предприятий-шамычын пашам виян ыштымашыштым обеспечитлышаш, шукырак винтовкым, пулеметым, орудийым, патроным, снарядым, самолетым ыштен лукшаш, завод, электростанций-шамычым, телефонный ден телеграфный связьым аралымашым организоватлышаш, местный противовоздушный оборонам наладитлышаш улына.

Ме тылын кеч могай дезорганизаторжо - шамыч, дезертир, паникер, мут шаркалыше-шамыч ваштареш чаманыде кучедалмашым организоватлышаш, шпион, диверсант, тушманын парашютистше-шамычым пытарышаш улына, чыла тиде пашаште мемнан истребительный батальон-шамычлан писын полшышаш улына. Шинчен шогаш кӱлеш: тушман коварный, чоя, ондалкалымаште да шоя уверым шаркалымаште опытный улеш. Чыла тидым шотыш налаш да провокацийыш логалман огыл. Шке паникерствышт дене да лӱдмашышт дене оборона пашалан мешайыше-шамычым чыламат, нунын кӧ улмыштым ончыде, Военный трибуналын судыш кыжо пеш вашке пуаш кӱлеш.

Йошкар Армийын частьше-шамычын вынужденный чакнен каймашышт годым пӱтынь подвижной кӱртньӧ корно составым нангаяш кӱлеш, тушманлан ик паровозымат, ик вагонымат кодыман огыл, противниклан ик килограмм киндымат, ик литр горючыймат кодыман огыл. Колхозник-шамыч пӱтынь вольыкым нангайшаш, киндым тыловой районлашке шупшыктышашлан государственный орган - шамычлан аралышышт сдаватлышаш улыт. Нангаяш лийдыме чыла шергакан имуществым, тиде шотыштак цветной металл-шамычымат, киндым да горючыйым безусловно пытарыман.

Тушманын налме районлаште имнешке да йолешке партизанский отряд-шамычым ыштылаш, тушманын армийжын частьше-шамыч ваштареш кучедалашлан, мучко да чыла вереак партизанский войнам ылыжтышашлан, кӱвар, корно-шамычым пудештарышашлан, телефонный ден телеграфный связьым локтылшашлан, чодрам, склад-шамычым, обоз-шамычым йӱлалтышашлан диверсионный группа-шамычым создаватлаш кӱлеш. Тушманын налме районлаште тушманлан да тудын чыла пособникше-шамычлан чыташ лийдыме условийым ышташ, нуным кажне ошкылышто преследоватлаш да пытараш, нунын чыла мероприятийыштым кӱрлын мияш.

Фашистский Германия ваштареш войнам обычный войналан шотлаш огеш лий. Тиде война кок армий коклаште улшо война веле огыл лийын шога. Тидын дене пырляк тиде война немецко-фашистский войска-шамыч ваштареш пӱтынь советский калыкын великий войнаже лийын шога. Фашистский угнетатель-шамыч ваштареш пӱтынь калыкын тиде отечественный войнажын цельже—мемнан эл ӱмбалне шогышо лӱдыкшым пытараш веле огыл, но германский фашизмын игожо йымалне орланыше Европысо чыла калык - шамычланат полшаш. Тиде освободительный войнаште ме шкетын она лий. Тиде великий войнаште мемнан ӱшанле союзник-шамыч лийыт, тиде—Европысо ден Америкысе калык-шамыч, тиде шотышто гитлеровский заправила-шамычын поработитлыме германский калыкат. Мемнан отечествын эрыкше верч мемнан войнана шке независимостьышт верч, демократический эрык верч Европысо ден Америкысе калык-шамычын кучедалмашышт дене ушна. Гитлерын фашистский армийже-шамыч могырын поработитлымаш да поработитлаш угрожатлымаш ваштареш эрык верч шогышо калык-шамычын тиде единый фронтышт лиеш. Тидлан лийын Советский Союзлан полшымо нерген Великобританийын премьерже г. Черчиллын исторический выступленийже да мемнан эллан полышым пуаш мемнан улмо нерген США правительствын декларацийже пӱтынек умылымашан да показательный улыт, нуно Советский Союзысо калык-шамычын шӱмыштышт тау ыштымаш чувствым гына луктын кертыт.

Йолташ-шамыч! Мемнан вийна шотлен пытараш лийдыме. Моктаныше тушман тидлан вашке убедитлалтшаш лиеш. Нападатлыше тушман ваштареш войнашке Йошкар Армий ден пырля шуко тӱжем дене пашазе, колхозник-шамыч, интеллигенций нӧлталтыт. Мемнан калыкын миллионный массыже нӧлталтеш. Москвасе ден Ленинградысе шемер-шамыч Йошкар Армийым поддержатлашлан уже шуко тӱжеман народный ополченийым ыштыш пижыныт. Тушманын нашествийже лийшаш лӱдыкшӧ угрожатлыме кажне олаште ме тыгай народный ополченийым ыштышаш улына, германский фашизм ваштареш мемнан отечественный войнаште—шкенан эрыкым, шкенан честьым, шкенан Родиным огна дене аралышашлан чыла шемер-шамычым кучедалаш нӧлталшаш улына.

СССР-ысе калык-шамычын чыла вийыштым писын мобилизоватлышашлан лийын, мемнан Родина ӱмбак вероломно нападатлыше тушманлан отпорым ыштышашлан,— Государственный Оборона Комитетым создатлыме, кудын кидыштыже кызыт государствыште властьын пӱтынь тичмашлыкше чумыралтын. Государственный Оборона Комитет шке пашажым шукташ пижын да пӱтынь калыкым Йошкар Армий ден Йошкар Флотын самоотверженно поддерживатлышашлан, тушманым разгромитлышашлан, сенгышашлан Ленин—Сталин партий йыр, Советский правительство йыр сплотитлалташ ӱжеш.

Чыла мемнан вийым—мемнан героический Йошкар Армийым, мемнан славный Йошкар Флотым поддерживатлымашке!

Калыкын чыла вийжым—тушманым разгромитлымашке!

Ончыко, мемнан сенгымаш верч!

Государственный Оборона Комитетым образоватлымаш

Лийше чрезвычайный положенийлан лийын да мемнан Родина ӱмбак вероломно нападатлыше тушманлан отпорым ыштен шогаш СССР-ысе калык - шамычын чыла вийыштым писын мобилизоватлышашлан СССР Верховный Совет Президиум, ВКП(б) Центральный Комитет да СССР Калык Комиссар-шамыч Совет кӱлешлан признаталеныт:

1. Государственный Оборона Комитетым тыгай составаным ышташ:

И. В. Сталин йолташ (Председатель).

В. М. Молотов йолташ (Председательын Заместительже).

К. Е. Ворошилов йолташ.

Г. М. Маленков йолташ.

Л. П. Берия йолташ.

2. Государствыште пӱтынь властьым Государственный Оборона Комитетын кидешыже чумыраш.

3. Государственный Оборона Комитетын решенийже ден распоряженийже-шамычым беспрекословно шуктен шогаш чыла граждан-шамычым да чыла партийный, советский, комсомольский да военный орган-шамычым обязатлаш.

СССР Верховный Совет Президиумын Председательже М. И. КАЛИНИН.

ССР Союз Совнаркомын Председательже да ВКП(б) ЦК-н Секретарьже И. В. СТАЛИН.

Москва, Кремль. 1941 ий 30 июнь.

Ачанам, изанам алмаштена

Наглый германский фашизмын СССР ӱмбак кержалтмыже нерген СССР Совнарком Председательын Заместительже да Иностранный Паша Калык Комиссар В. М. Молотов йолташын радио дене ыштыме речьшым колмек ме Шулкинский НСШ-се тунемше, комсомолец ден пионер-шамыч пеш кугу шыдылык дене вашлийна.

Тиде керылтмашлан мемнан вашмутна тыгай: ме дисциплиным эше чот пенгыдемдена, кенеж каникул жапыште колхозыштына пасу пашаште активно полшен шогаш тӱналына. Ме армийыш кайше ачана, изана-шамычым алмаштена. Колхозник-шамыч дене пырля шудо солмаште, уржа тӱредмаште, моло пасу пашамат активно ышташ тӱналына. Тыгак ышташ чыла тунемше, комсомолец ден пионер-шамычымат ӱжына.

Сушенцов Леня, Стрельникова Юлия, Кожевников Витя, Сушенцова Липа, Мартынова Липа, Сушенцова Нина, Волжанина Зина.

МЕМНАН ПАШАНА—ФАШИЗМЫМ ШАЛАТАШ ПОЛША

Ачана ден изана-шамычлан тушманым сенгаш полшена

Марийский Автономный Республикысе чыла пионер ден школьник-шамыч дек обращений

Зверь гае тушман ваштареш мемнан Йошкар Армий героически кредалеш. Тудо советский младын кажне ошкылжым, мемнан шуко миллионан отечествын честь ден независимостьшым, ола ден ял-шамычым, фабрика ден завод-шамычым, советский гражданин-шамычын пашапшым, мемнан—советский йоча-шамычын пиалан илышыштым уло вий дене отстаиватлен шога.

Пӱтынь советский калык шкенжын социалистический отечествыжым аралаш шогалын. Тӱжем дене пашазе, колхозник да служащий-шамыч Йошкар Армий радамыш добровольно каят. Тӱжем дене мемнан авана, ачана - шамыч фронтыш кайыше марийыштым, изашольыштым ваштaлтат. Чыла эл мемнан родиным аралашлан ышта.

Ревезе-шамыч!

Ме чыланат, ик ен гай, шкенан ачана, изана, авана да акана-шамычлан родиным аралаш полшышаш улына. Мемнан задача—олалаште, пашазе поселкылаште да колхозлаште кугу ен-шамычлан эреак полшен шогаш. Кызыт, ответственный жапыште, меат советский эллан шуко полышым пуэн кертына.

Ме, Йошкар - Олинский район, Медведевский средний школышто тунемше-шамыч, фашист-шамычым йӧршеш сенген пытарымешке шкенам тылыште мобилизоватлымылан шотлена.

Шкенан родитель-шамычлан мемнан у школым строитлымаште кертмына семын полшаш тӱҥалына. Йоча бригада - шамычым организоватлен, колхозный пасулаште шӱк шудым сомылаш полшена.

Юный тракторист ден шофер-шамыч курсым организоватлена да автомашина ден тракторым виктараш тунемына.

Шкенан ава ден ака-шамыч коклаште культурно-массовый пашам ыштена, нунылан газета, журнал тыч пытартыш увер-шамычым лудына.

Колхоз-шамычлан шудо солаш полшена.

Колхозный чыла молоднякым шефыш налына: чома, презе сӧсна иге-шамычым ончаш тӱҥалына.

Колхоз-шамычлан обильный урожайым кӱчык срокышто да йомдарыде поген налаш полшена. Тӱредаш, кылтам пидедаш, шупшыкташ, йоген кодшо уржа вуй-шамычым погаш тӱҥалына. Тыгак родитель-шамычлан икшыве-шамычым ончаш полшена да авана-шамычлан колхозышто пашам ышташ йӧным ыштена. Нунылан мӧҥгысӧ пашам ышташ — пуым пӱчкаш да шелаш, кочкышым ямдылаш, вургемым мушкаш да моло пашамат ышташ полшена.

Тидын дене пырля шкенан йӧратыме родиным аралаш ямдылалташ тӱҥалына, вет ме Йошкар Армийын ончыкылык боецше улына. Оборонный кружок-шамычым организоватлен, оборонный значок-шамычлан нормым сдатлаш тӱҥалына.

Чыла мемнан творческий, физический пашана мемнам туныктымо семынак педагог-шамычын вуйлатымышт дене каяш тӱҥалеш манын ӱшанена.

Ревезе-шамыч!

Шкенжын чын пашаштыже пӱтынь советский калык сеҥымашыжлан ӱшана. Но фашист-шамычым сеҥашлан пашам пеш чот ышташ кӱлеш. Кажне ен шке постыштыжо лийшаш. Тушманым сеҥымаш фронтышто веле огыл, тыгак тылыштат решатлалтеш.

Ревезе-шамыч, ме тендам шкенан родинын судьбаже верч чыла ответственностьым шижаш да партий ден правительствылан социалистический отечествым аралымаште чыла шкендан вийда дене полшаш ӱжына. Шарнен шогыза—военный жап годым чыла паша почетный да тушманым сеҥымаште пайдале. Колхозышто але мӧҥгыштӧ могай гына пашам ыштеда фашизмым советский калыкын сеҥымаштыже, коммунизмын сеҥымаштыже тиде чыла кӱлеш лиеш.

Человечествым поработитлыше-шамыч ваштареш, фашистский изверг-шамыч ваштареш кучедалмаште пашазе класс ден пӱтынь советский калыклан полшымо час шуын. Мемнан пиалан ревезылык верч, советский младыште пиалан да эрык илыш верч кучедалмаште советский калык ден мемнан шерге да йӧратыме вождь Сталин йолташлан шкенан йоча вийна дене полшаш тӱҥалына.

Виян лийже мемнан куатле Йошкар Армий!

Виян лийже мемнан шерге да йӧратыме вождьна Сталин йолташ!

Погынымашын поручениже почеш обращенийым Медведевский средний школышто тунемше-шамыч подписатленыт: ПОЛКАНОВ, ЯМБОС, ШВАЛЕВ, ТУМАНОВ, МЕДВЕДКОВА, КИРПИЧЕВА, РЕШЕТНИКОВА да молат.

КУГУ ЕН-ШАМЫЧ ДЕНЕ ПЫРЛЯ

Мемнан колхоз гыч ятыр колхозник-шамыч Йошкар Армийышке каеныт. Кызыт нуно уло вийышт дене кэргыме фашист-шамычым йӧршын шалатен пытараш кучедалыт. Нуно социалистический родинан честьше верч, эрык илыш верч, великий Сталинын лӱмжӧ дене атакыш каят.

А ме, тунемше йоча-шамыч, шкенан колхозышто мемнан пиалан илыш верч кучедалше ачана, изана-шамычым алмаштена. Кызыт 50 наре йоча-шамыч колхозлан пашам ышташ коштына: шошо ага жапыште куралаш, тырмалаш коштын улына. Пытартыш жапыште шурно пасушто шӱк шудым эрыктышна. Кызыт 20 утла йоча-шамыч мланде ӱаҥдаш терысым пасушко шупшыктена.

Изак-шоляк, Митюков-шамыч: Гера, Валентин да Юра колхозный сӧсна-шамычым ончат.

Тиде кечылаште ме кугу-ен-шамыч дене пырля шудо солаш тӱҥалына. Мемнан шудо колхоз вольыклан гына огыл, но Йошкар конницыланат сита.

Ме колхоз шурным вашке поген налаш полшаш да шурно пырчым йомдарыде аралаш мутым пуэна.

Ме тыге колхозышто тыршен ыштымына дене Йошкар Армийлан тушманым кырен шалалташ полшена.

Яблокова Елена,
Столяров Геннадий,
Чинов Ким,
Смирнов Алексей,
Савинов Петр,
Иванова Галя,
Румянцева Евдокия.
Йошкар-Олинский район, „Марий ял" колхоз.

Полшаш элналан шолеш шӱм-кылна

(Пионерский марш)

Тӱмырнам пералтен, йолнамат рын
тошкал,
Ошкылна, йоча-шамыч, колхоз пасулаш!
Чыланам вашлиеш шыдан вуйжым савал,
Ошкылна йоча-шамыч, шӱк шудым кӱраш.

Припев: Полшаш колхозлан
Пашаш ошкылна!
Полшаш элналан
Шолеш шӱм-кылна!

Кузе патыр иза кугу сарыш каен,
Шем тушманым почка, пытара,—
Чыланат, йоча-влак, тӧр пасушко миен.
Шӱкшак шудым сомлат—эрыктат
куштырам.

Припев.

Лӱшкен шочшо паренге, шӱлят,
шыдаҥат,
Киндан лийже колхоз, киндан лийже
элна!
Пионерский вий ден эллан полшена,—
Йоча-шамыч, пасушко лекса чыланат!

Припев.

Тӱмырнам пералтен, йолнамат рын
тошкал,
Ошкылна, йоча-шамыч, колхоз пасулаш!
Чыланам вашлиеш шыдан вуйжым
савал,
Ошкылна, йоча-шамыч, шӱк шӱдым
сомлаш!

Полшаш колхозлан
Пашаш ошкылна!
Полшаш элналан
Шолеш шӱм-кылна!

Осмин Йыван

Йошкар Оласе 4,5,6,7,8,9 номеран школлаште тунемше-шамыч оласе коопхозын 146 гектар участкыштыже кеҥеж мучко пашам ышташ полшаш мутым пуэныт. Кече еда 5—6 шагат жап йоча-шамыч участкыште дружно пашам ыштат. Снимкыште: тунемше-шамыч шоганым сомлат.

Фото **М. Чуршуковын.**

Мемнан полышна

Германский фашист-шамыч мемнан эрык илышнам шупшын налеш шоненыт. Уке, ок логал! Кӱлеш лиеш гын, меат ревезе патриот-шамыч шкенан элнам аралаш кугу ен-шамыч дене пырля шогалына.

Ме кызыте колхозлан уло вийна дене полшаш тӱҥалынна. Тиде—фашист-шамычлан мемнан вашмутна. Ынде изи огына ул, неполный средний школышто тунемына.

Паренге шындымаште моло колхозник - шамыч семынак пашам ыштенна. 23 июньышто мемнан колхоз терыс луктащ тӱҥалын. Кузнецов Веня, Охотников Алеша, Резиков Веня, Курманаева Пелагея, Кудрявцева Соня да мый колхозлан терыс лукмаште активно полшен шогена. Паша жапыште каныме годым газетла гыч тӱрлӧ уверым, фашист - шамыч ваштареш кучедалмаш гыч боевой эпизодым лудедена.

Вашке шӱк шудым кӱраш тӱҥалына.

Аристов Саню.
Оршанский район, „Победитель" колхоз.

Мыят родиным аралаш ямдылалтам

Германский фашизмын мемнан пеледалтше родина ӱмбак оршо пий семын кержалтмыже нерген 22-шо июньышто Молотов йолташын радио дене выступленийжым колмекем, мый фашизмылан чот шыдешкышым.

Дисциплинированный лиям да общественный пашаште активно полшаш тӱҥалам. Мый тенийсе тунемме ийыште 9-ше классым тунем пытарышым. Тунемме мучкак ударница ыльым. Мыйын тыршымем денак 9-ше классыште тунемше-шамыч икте кодде 1 ступень ГСО значоклан, шукыжо II ступеньлан сдатленыт. Мый тидын дене шке пашам ом чарне. Кызыт медсестра курсыш тунемаш пуренам. Медицинский пашам сайынрак пален налын, шкенан родинынам аралаш ямдылалтам. А кӱлеш лиеш гын, фронтышко каемат, сусыргышо боец-шамычым эмлаш тӱҥалам.

Митюкова Катя.
Йошкар-Ола, 6-шо номеран школа, 9-ше класс.

54

СОВЕТСКИЙ ИНФОРМБЮРО ДЕЧ

(2 июль эрдене увертарымаш гыч)

Эртыше йӱдым Мурманский, Двинский, Минский да Луцкий направленийлаште бой каен шоген.

Мурманский направленийыште противник Средний полуостровыш наступатлаш тӱҥалын. Мемнан войска-шамыч противниклан упорный сопротивленийым ыштен шогеныт, тудлан кугу йомдарымашым ыштеныт.

Двинский ден Минский направленийлаште мемнан войска-шамыч 2 июль вашеш йӱдым противникын передовой танковый частьше-шамычым пытарашлан боевой действийым шарен колтеныт.

Луцкий направленийыште действоватлыше мемнан войска-шамыч противникын мотомехчастьше - шамыч ваштареш йӱд вошт кучедалыныт, нунылан ударым ыштен шогеныт.

Фронтын моло участкылаштыже йӱд вошт разведчик-шамычын виян кычалмашышт, ружейно-пулеметный ден артиллерийский ваш лӱйкалымаш каен шоген.

Начар, а верын-верын чоҥešташ лийдыме условийым ончыде, мемнан авиаций 1 июльышто Двинский ден Минский направленийлаште противникын танковый войскаже-шамыч ваштареш успешно действоватлен, противникын материальный частьшым да воздухышто, мланде ӱмбалне авиацийжым пытарен шоген, горючий, боеприпас кондымашым чараклен да противникын мотопехотыжын ончыко кайымашыжым кучен шоген.

Уточнитлен шотлымо почеш 30 июньышто воздухышто противникын 56 огыл, а 102 самолетшым волтен шуымо. Тидын деч посна противникын ик аэродромыштыжо мемнан авиаций воздухыш нӧлталт шуыдымо 50 марте самолетым удачно атаковатлен.

1 июльышто воздухышто противникын 54 самолетшым волтен шумо. Мемнан 22 самолет шке базышкыже пӧртылын огыл.

* * *

Шке тулышт дене Йошкар Армийын частьше-шамычлан полшышо Северный флотысо миноносец-шамыч да противникын подводный пушыжым охотитлыше катер 18 пикироватлыше бомбардировщикын атакышкыже логалыныт. Миноносец ден катер-охотник лӱйкален, 3 пикировщикым волтен шуэныт. Корабльлашке бомба логалмаш лийын огыл.

Ханко районышто противникын красноармеец-шамыч формым чийыше диверсант-шамыч группыжо ик военный об'ектым руалтен налаш тӧчен, но мемнан часть шамычын бдительностьыштлан кӧра противникым чактарыме.

СОВЕТСКИЙ ИНФОРМБЮРО ДЕЧ

(Кастене увертарымаш гыч)

Кокымшо июльышто Мурманский ден Кексгольмский направленийлаште противникын пехотный частьше-шамыч ваштареш да Двинский, Борисовский, Слуцко - Бобруйский да Луцкий направленийлаште противникын подвижной войскаже-шамыч ваштареш мемнан войска-шамыч упорный да пеш тале бойым ыштен шогеныт.

Фронтын моло направленийлаштыже да участкылаштыже советский войска-шамыч госграницым пеҥгыдын кучен, тудым нарушатлаш тӧчышӧ противник ваштареш бойым ыштен шогеныт.

Мурманский направленийыште противникын кокыт нарe пехотный дивизийжын Средний полуостровыш да юго-востокышкыла наступленийжым авырен, мемнан войска-шамыч лӱйкалымаш дене да контрудар дене тудлан кугу поражениймым ыштен шогат.

Куолаярви районышто да Карельский перешейкыште мемнан войска-шамыч противникын чыла атакыжым тудлан кугу йомдарымаш дене чактарен шогат.

Кечывал деч вара Двинский направленийыште северо-востокышкыла сеҥен каяш тӧчышӧ противник ваштареш мемнан войска-шамычын кугу бойышт тӱҥалын. Бой кызытат каен шога.

Борисовский ден Слуцко-Бобруйский направленийлаште кече мучко противникын подвижной частьше-шамыч ваштареш мемнан войска-шамычын кугу бойышт лийын шоген.

Противникын сеҥен пураш тӧчымашыже мемнан войска-шамычын упорный сопротивленийышт дене да мемнан авиацийын успешный действийже-шамыч дене пресекатлалт шога.

Луцкий направленийыште мемнан войска-шамыч Ровно районышто кызытат упорный да напряженный бойым ыштен шогат. Противник юго-востокышкыла сеҥен пураш тӧчымашыжым чарнен огыл, но чыла вере мемнан войска-шамычын пеҥгыдын шогымышт дене да упорный сопротивленийым ыштымышт дене тудын тӧчымашыже чактаралтеш.

Кече мучко мемнан авиаций Луцкий направленийыште противникын танковый частьше - шамычлан ятыр сокрушительный ударым ыштен да Бухарестым бомбардироватлен. Бомбардироватлымаш дене Бухарестский арсенал пудешталтын.

СССР СОВНАРКОМЫШТО

Противовоздушный оборонылан населенийым всеобщий обязательный ямдылымаш нерген

Противовоздушный ден противохимический оборонылан гражданский населенийым ямдылышашлан, тугак МПВО первичный формирований-шамычым (самозащита группа-шамычым) организоватлышашлан да ямдылышашлан ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Совет пунчалын:

16 гыч 60 ияш марте ийготан пӱтынь взрослый населенийым противовоздушный ден противохимический оборонылан всеобщий обязательный ямдылымашым пурташ.

ПРИМЕЧАНИЙ: 8 гыч 16 ияш марте ийготан несовершеннолетний - шамычым воздушный нападений годым индивидуальный аралалтмаш средствам кучылташ туныкташ.

Пашазе ден служащий-шамычым—паша ыштыме верыштышт, тунемше-шамыч—тунемме верыштышт, моло граждан-шамычым—илыме верыштышт туныкташ.

Установитлаш: пӧр'еҥге ӱдрамашге граждан-шамыч—ӱдрамаш-шамыч 18 гыч 50 ияш марте ийготан да пӧр'еҥ-шамыч 16 гыч 60 ияш марте ийготан-шамыч предприятийлаште, учреждениилаште да илыме пӧртлаште МПВО самозащита группылаште участвоватлымашке обязательный порядок дене привлекатлалтыт.

МПВО самозащита группылаште обязательный порядок дене участвоватлымаш деч утаралтыт:

а) черланыме да сусыргымо дене пашам ыштен кертмашым ик жаплан йомдарыше еҥ-шамыч—тудым восстановитлаш кӱлешан жаплан;

б) труд ден войнан инвалидышт;

в) мӱшкыран ӱдрамаш-шамыч аза ыштыме деч 35 кече ончыч да аза ыштыме деч вара 28 кече годым;

г) 8 ияш марте ийготан йоча-шамычым иметлыше ӱдрамаш-шамыч.

ПРИМЕЧАНИЙ: Предприятий ден учреждениилаште пашам ыштыше граждан-шамыч пашам ыштыме верыштышт, тугак илыме верыштышт самозащита группылаште ик жапыште шоген кертыт да воздушный тревога сигналым пуымо моментыште нуно кушто лийыт, тудо самозащита группышто пашашке привлекатлалтыт.

„Готов к противовоздушной и противохимической обороне" норма почеш населений ямдылалтмашым, илыме пӧртлаште инструктор-шамычым да самозащита группа-шамычын моло личный составыштым ямдылымашым Осоавиахим ӱмбак пышташ, самозащита группа-шамыч туныктымашым материально обеспечитлымашым да нуным специальный имущество дене оснаститлымашым—шемер депутат-шамыч городской, районный Советыштын исполкомышт ӱмбак пышташ.

Предприятий ден учреждениилаште самозащита группа-шамыч ямдылымашым нине предприятий ден учреждений-шамычын руководительышт ӱмбак самозащита группа-шамыч туныктымашым материальный обеспечитлымаш ден оснаститлымашым соответствующий наркомат ден ведомство ӱмбак пышташ.

МПВО самозащита группа-шамыч организоватлымашым вуйлатымашым СССР НКВД ӱмбак (местный ПВО Главный Управлений ӱмак) пышташ.

Противовоздушный ден противохимический оборонылан населенийым ямдылымаш порядкым, самозащита группа-шамычым организоватлымаш да нине группылашке граждан-шамычым привлекатлымаш порядкым союзный республика-шамычын Калык Комиссар-шамыч Советышт устанавливатлат.

ФАШИЗМЫН ГНЕТШО ЙЫМАЛНЕ

Бельгийыште фашистский захватчик-шамыч ваштареш выступлений-шамыч

Германский фашист-шамычын режимышт ваштареш Бельгийысе кумда масса-шамычын недовольствышт кушкеш да открытый формым налын шога. Шукерте огыл Обокенысе ле Анвер нефтеочистительный заводышто да Санвентенысе ле Брюссель резиновый изделий - шамычым ыштен лукшо заводышто кугу пожар - шамыч лийыныт. Жюпрелльыште да Фовилльыште телефонный кабельым пӱчкедыме. Монсеште телефонный линийым локтылмылан 15 еҥым арестоватлыме. Льеж ден Вервьер округласе населенийлан связьым пужгалыме шуко случайлан 3 миллион франк штрафым виеш тӱлыктымӧ.

Испанийыште шужымаш

„Нью-Йорк пост" американский газета Испанийысе положений нерген шке корреспондентшын увертарымашыжым пурта. Корреспондент Испанийыште шужен илат манын воза. Продуктым даже кугу оксалан муаш йӧсӧ. Мадридыште ик эн сай отьелеште арнялан шыл кочкыш кум гана гына пуалтеш, тудыжат имне шыл дене да пий шыл дене ыштыме. Корреспондент тыге ончыкта: Испания мучко автомобиль дене эртыше ик американец гаражыште тудын автомобильжым олмыктышо механик-шамычлан пешкыдемше кинде шултышым пуэн, вет тыште пашазе-шамыч окса деч кинде шултышым налаш сайыраклан шотлат. Нине механик-шамыч гыч иктыже шортын колтен, а весе тыге каласен: „Ме уже кок ий киндым ужын онал".

Корреспондент умбакыже тыге воза: Испанийысе да Францийысе положенийым сайын шинчыше ик наблюдатель тыге каласен: француз-шамычын пеш кугу нужналыкыште улмышт годым испанец-шамыч шужен шинчат, манаш лиеш. Испанец-шамыч кочкышым француз-шамыч деч кум гана шагалрак налыт. Испанский олалаште уремлаште шужен колышо-шамычын капыштым ужаш лиеш. Элыште тиф чер чот шарлен.

Норвегийыште врач-шамычын забастовкышт

„Свенска дагбладет" газетын корреспондентше тыге увертара: Ослошто кызыт врач - шамычын забастовкышт каен шога. Власть-шамыч „бастоватлыше-шамычым вашталташлан врач-шамычым муаш тыршат, но муын огыт керт. Забастовка фашистский власть-шамычын террорышт ваштареш протестым ыштыме знак дене эртаралтеш да кажне кечын шарлен шога.

Европысо калык—фашистский захватчик-шамыч ваштареш

Шукерте огыл Польша гыч пӧртылшӧ ик ӱдрамаш „ПМ" американский газетын корреспондентшылан фабриклаште саботаж да пудештылмаш лийме нерген каласен. Польский пашазе-шамыч машина гыч винт шамычым луктедат да фашист - шамычлан тӱрлӧ семын энгекым ыштат.

* * *

„Мадьярорсаг" венгерский газетын увертарымыже почеш, Бухарестыште „кинде деч посна кечым эртарымаш" лияш тӱҥалын. Кинде магазин ончылно калык эре рӱжга.

Румынский калыкын ӧрмыжӧ нерген „Дейли мейл" газетын Стамбулысо корреспондентше Солтер каласкала. Шукерте огыл Бухарестыште 5 часат 30 минут эрдене ик кинде магазинеш кивдылан очередь лийын, манын тудо увертара. 9 час эрдене очередьыште шогышо калыклан „кинде ок лий", манын каласеныт. Ӧршӧ калык германский распределительный центрыш каен. Еҥ-шамыч складыш пуреныт да складыште улшо продукт-шамычым поген налыныт.

Очередьыште шогышо-шамычлан корным петыраш тӧчышӧ 3 германский солдат гыч коктытшым сусыртеныт да иктыжым пуштыныт.

Врид. отв. редактора—
С. Ф. ЧАЙКИНА.

Э1548 Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.